IV. INVESTITSIYALAR VA QURILISH

2023- yil yanvar - iyun oylarida viloyatning iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarini rivojlantirish uchun jami moliyalashtirish manbalari hisobidan 3953,7 mlrd. so‘m miqdorida asosiy kapitalga investitsiyalar kiritilib, 2022- yilning shu davriga nisbatan 99,6 % ni, shundan xorijiy investitsiyalar va kreditlar 1906,5 mlrd. so‘mni (jamiga nisbatan ulushi 48,2 %) tashkil etdi.

2023-yil yanvar -iyun oylarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning o‘sish sur'atlari

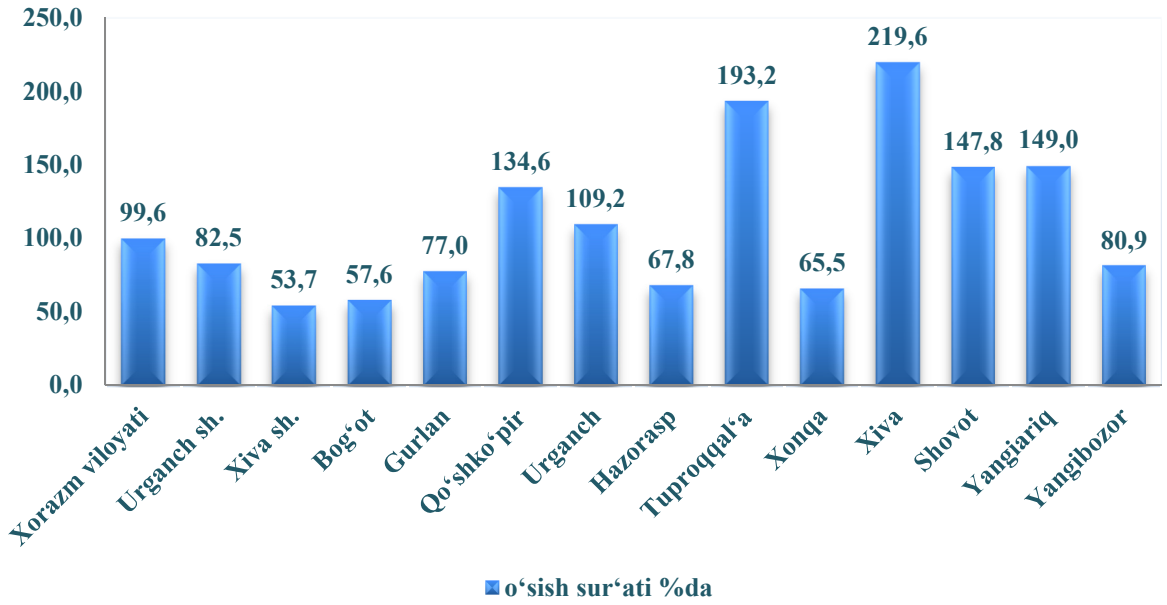

2023- yilning yanvar– iyun oylarida jami asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning deyarli yarmidan ko‘pi, ya‘ni 53,3 % viloyatning 4 ta hududi hissasiga to‘g‘ri keladi, jumladan, Urganch shahri 25,2 %, Qo‘shko‘pir tumani 9,8 %, Xiva tumani 11,0 %, Shovot tumani 7,3 %.

Viloyatning ayrim tumanlarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning yuqori o‘sish sur‘atlari kuzatildi. Jumladan, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan Qo‘shko‘pir tumanida 134,6 %, Urganch tumanida 109,2 %, Shovot tumanida 147,8 % va Xiva tumanida 2,2-martaga o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar

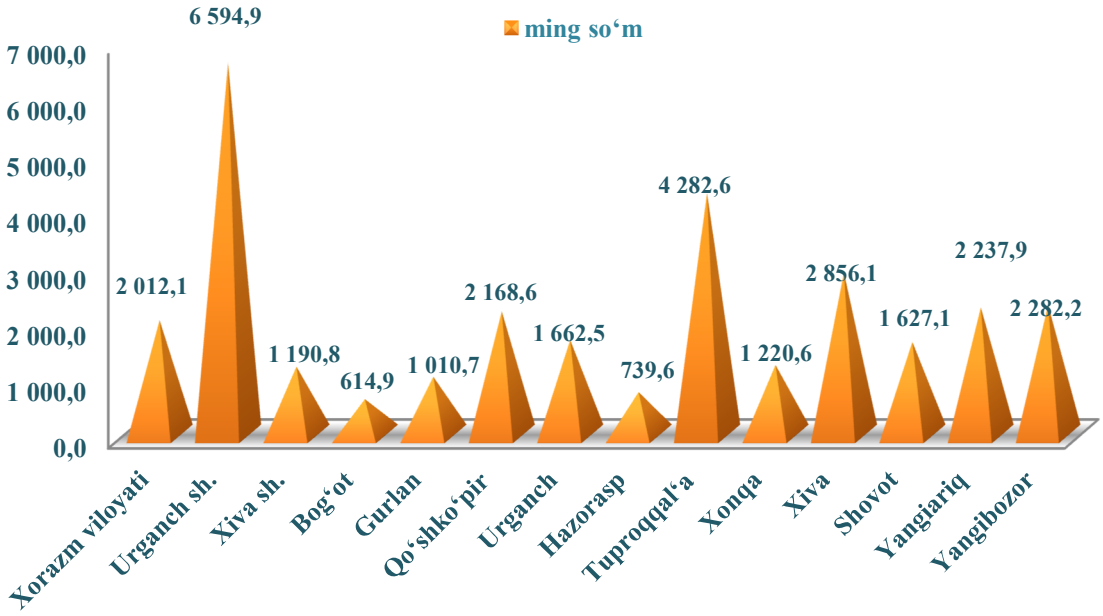

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar (% da)

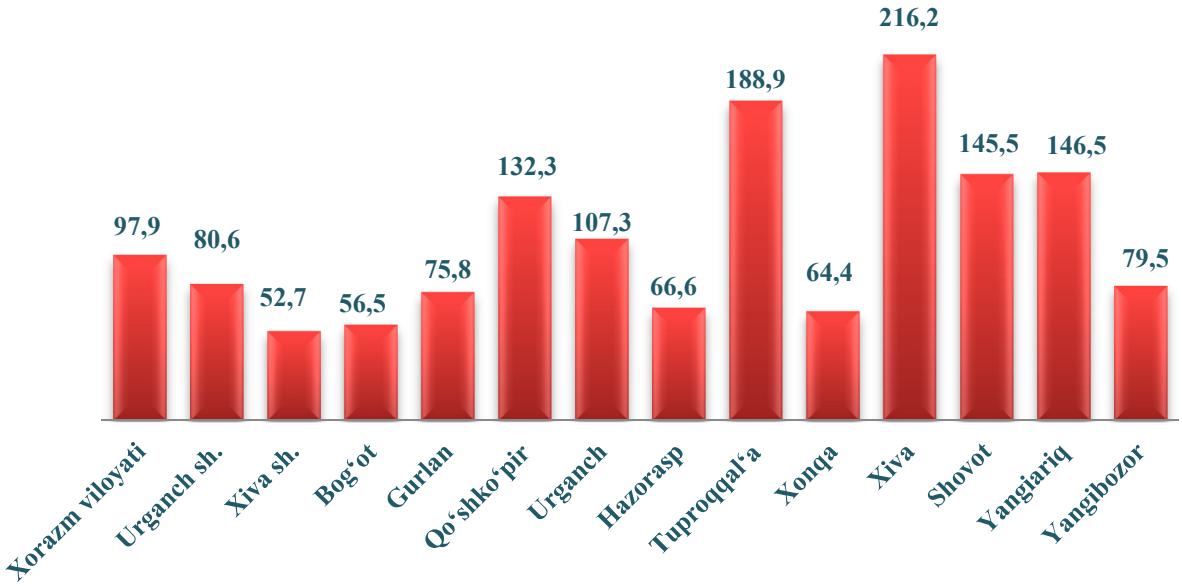

2023- yilning yanvar–iyun oylarida aholi jon boshiga hisoblangan asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi bo‘yicha yuqori ko‘rsatkichlar Urganch shahrida 6594,9 ming so‘m (80,6%), Xiva tumanida 2856,1 ming so‘m (216,2 %) va Qo‘shko‘pir tumanida 2168,6 ming so‘m (132,3 %) darajada qayd qilindi.

Moliyalashtirish manbalari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar
(2023- yil yanvar – iyun oylarida)

	mlrd. so‘m	*o‘sish sur‘ati, %*	*yakunga nisbatan %*
Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar	**3953,7**	**99,6**	**100,0**
shu jumladan:			
Markazlashgan investitsiyalar:	**598,1**	**105,8**	**15,1**
byudjet mablag‘lari	240,2	70,1	6,1
Suv ta‘minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi	35,2	74,2	0,9
tiklanish va taraqqiyot fondi mablag‘lari	-	-	-
hukumat kafolati ostida chet el kreditlari	322,7	262,6	8,1
Markazlashmagan investitsiyalar:	**3355,6**	**98,6**	**84,9**
korxonalarning o‘z mablag‘lari	786,7	74,2	19,9
aholi mablag‘lari	881,8	99,7	22,3
xorijiy investitsiya va kreditlar	1583,8	146,3	40,1
shundan:			
to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya	755,1	4,9 m.	19,1
tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari	103,2	27,5	2,6

Moliyalashtirish manbalari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda tarmoqlar kesimida eng katta ulush xorijiy investitsiya va kreditlar 40,1 foizni, aholi mablag‘lari 22,3 foizni, korxonaning o‘z mablag‘lari 19,9 fozni tashkil qildi.

Eng kam ulush Suv ta‘minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi 0,9 foizni, tijorat bank kreditlari va boshqa karz mablag‘lar 2,6 foizni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari

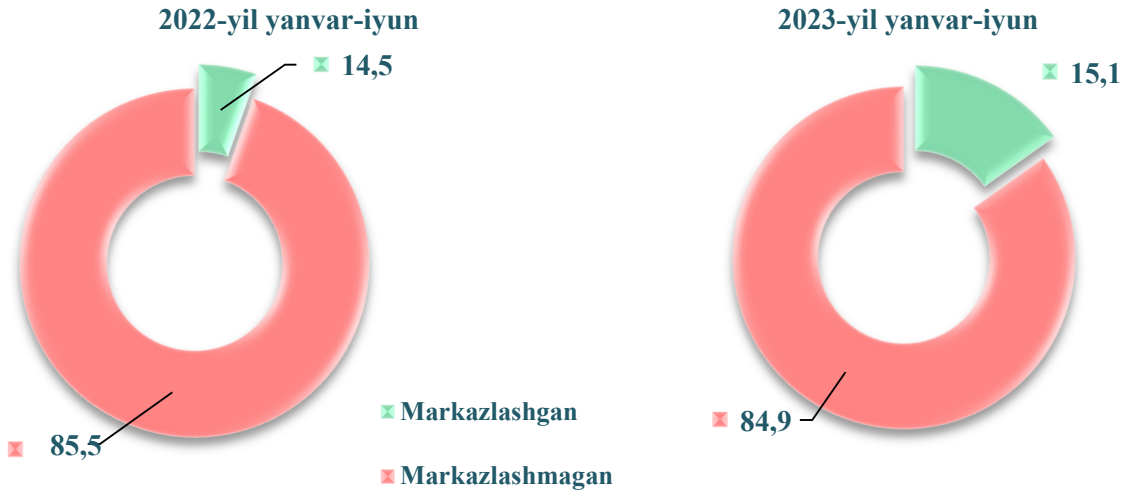

Viloyatda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari 2022- yil yanvar-iyun oylarida mos ravishda 14,5 % va 85,5 % ni tashkil qilib, ushbu ko‘rsatkichlarning ulushlari o‘tgan yilning shu davrida 15,1 % va 84,9 % ni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashgan moliyalashtirish manbalari (ulushi % da)

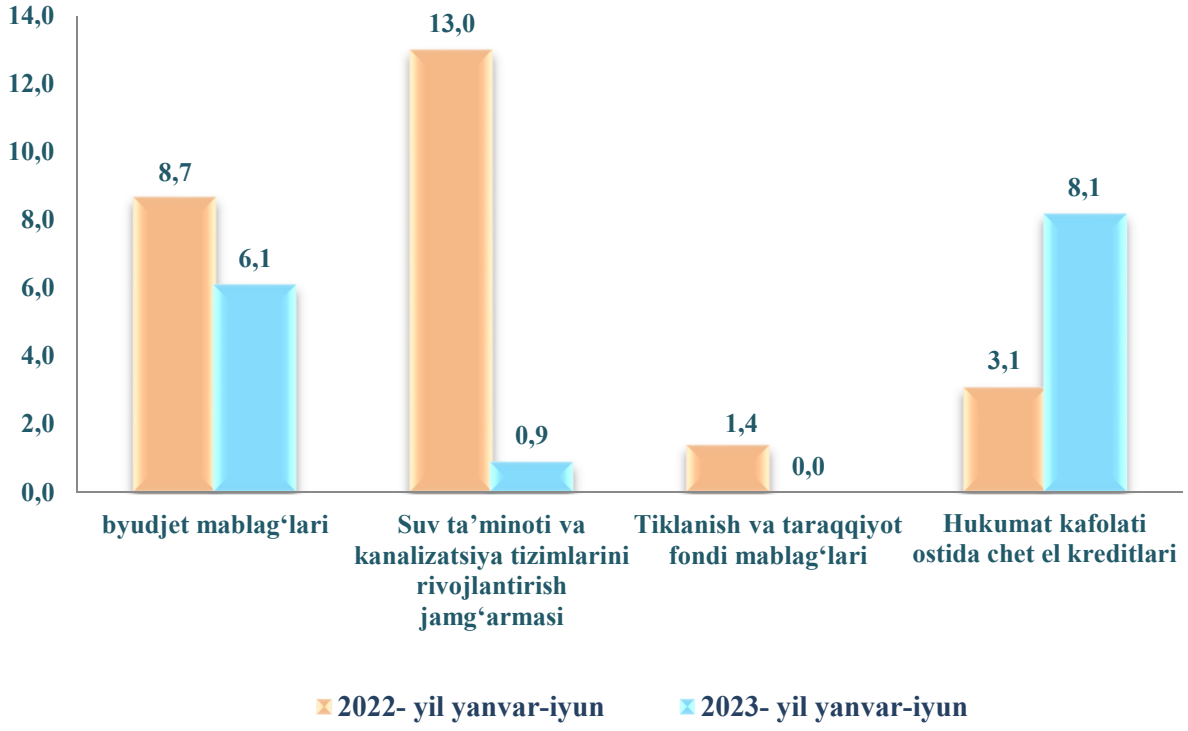

2022- yilning shu davri bilan solishtirganda O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy investitsiyalar ulushi 8,2 %, va mos ravishda Respublika byudjeti mablag‘larining ulushi 6,1 % punktga ko‘paygan.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalari (ulushi, *% da)*

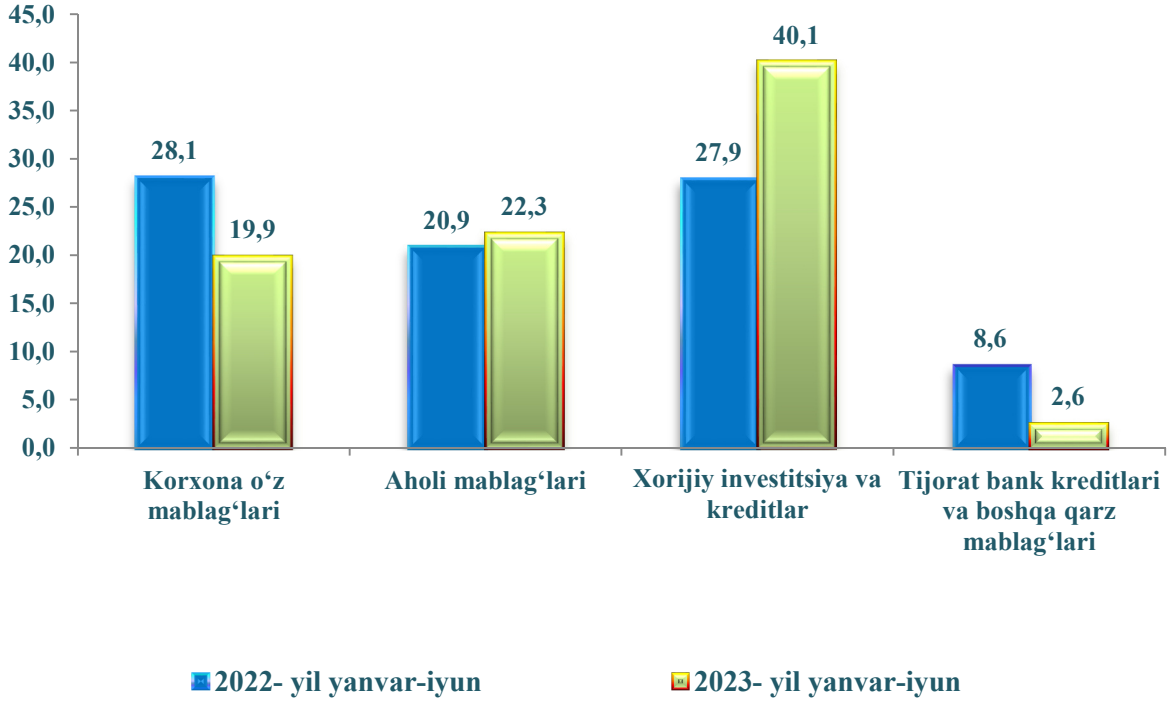

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalari bo‘yicha korxona o‘z mablag‘lari 19,9 foizni (2022-yil yanvar-iyunda 28,1 foiz), aholi mablag‘lari 22,3 foizni (2022-yil yanvar-iyunda 20,9 foiz), xorijiy investitsiya va kreditlar 40,1 foizni (2022-yil yanvar-iyunda 27,9 foiz), tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari 2,6 foizni (2022-yil yanvar-iyunda 8,6 foiz) tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalarida eng katta ulush xorijiy investitsiya va kreditlar 40,1 foizni, eng kam ulush tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari 2,6 foizni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari bo‘yicha tarkibi

Shahar va tumanlar nomi	*Jami investitsiyalar mlrd. so‘m*	*Shu jumladan moliyalashtirish manbalari bo‘yicha: (mlrd. so‘m)*					
		Respublika byudjeti	*Suv ta‘minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi i*	*Korxona va aholi mablag‘i*	*Tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari*	*Xorijiy investitsiya va kreditlar*	*Tiklanish va taraqqiyot jamg‘armasi*
Xorazm viloyati	**3953,7**	**240,2**	**35,2**	**1668,6**	**103,2**	**1906,5**	**-**
Shahar va tumanlar:							
Urganch sh.	994,5	42,4	1,2	570,7	18,7	361,5	-
Xiva sh.	115,9	8,3	0,0	59,3	8,4	39,9	-
Bog‘ot	106,6	17,2	2,6	75,8	7,0	4,0	-
Gurlan	156,7	20,0	0,0	94,3	10,5	31,9	-
Qo‘shko‘pir	389,0	34,1	0,0	164,5	13,0	177,4	-
Urganch	349,3	21,6	3,5	163,2	14,7	146,2	-
Hazorasp	150,1	14,1	7,7	107,6	3,1	17,5	-
Tuproqqal‘a	249,2	16,1	2,2	69,7	1,1	160,2	-
Xonqa	238,6	11,4	14,1	88,9	11,5	112,8	
Xiva	435,3	12,2	1,8	64,9	4,1	352,3	-
Shovot	289,0	28,5	0,0	68,6	2,8	189,1	-
Yangiariq	271,5	6,0	2,2	71,2	3,6	188,3	-
Yangibozor	208,1	8,2	0,0	69,8	4,7	125,5	-

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha 2023- yilning yanvar–iyun oylarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi

	mlrd. so‘m	*Jamiga nisbatan % da*
Jami:	**3953,7**	**100,0**
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	487,2	12,3
Ishlab chiqarish sanoati	1799,9	45,5
Qurilish	53,7	1,4
Ulgurji va chakana savdo, motorli transport vositalar va mototsikllarni ta‘mirlash	103,4	2,6
Tashish va saqlash	361,2	9,1
Ta‘lim	112,3	2,8
Jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar	650,5	16,5
Boshqa faoliyat turlari	385,5	9,8

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 83,4 % dan ortig‘i quyidagi iqtisodiy faoliyat turlariga yo‘naltirildi: ishlab chiqarish sanoati (45,5), qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi (12,3 %), jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar (16,5 %) va tashish va saqlash sohasi (9,1%) ni tashkil qildi.

2023- yilning yanvar – iyun oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibi

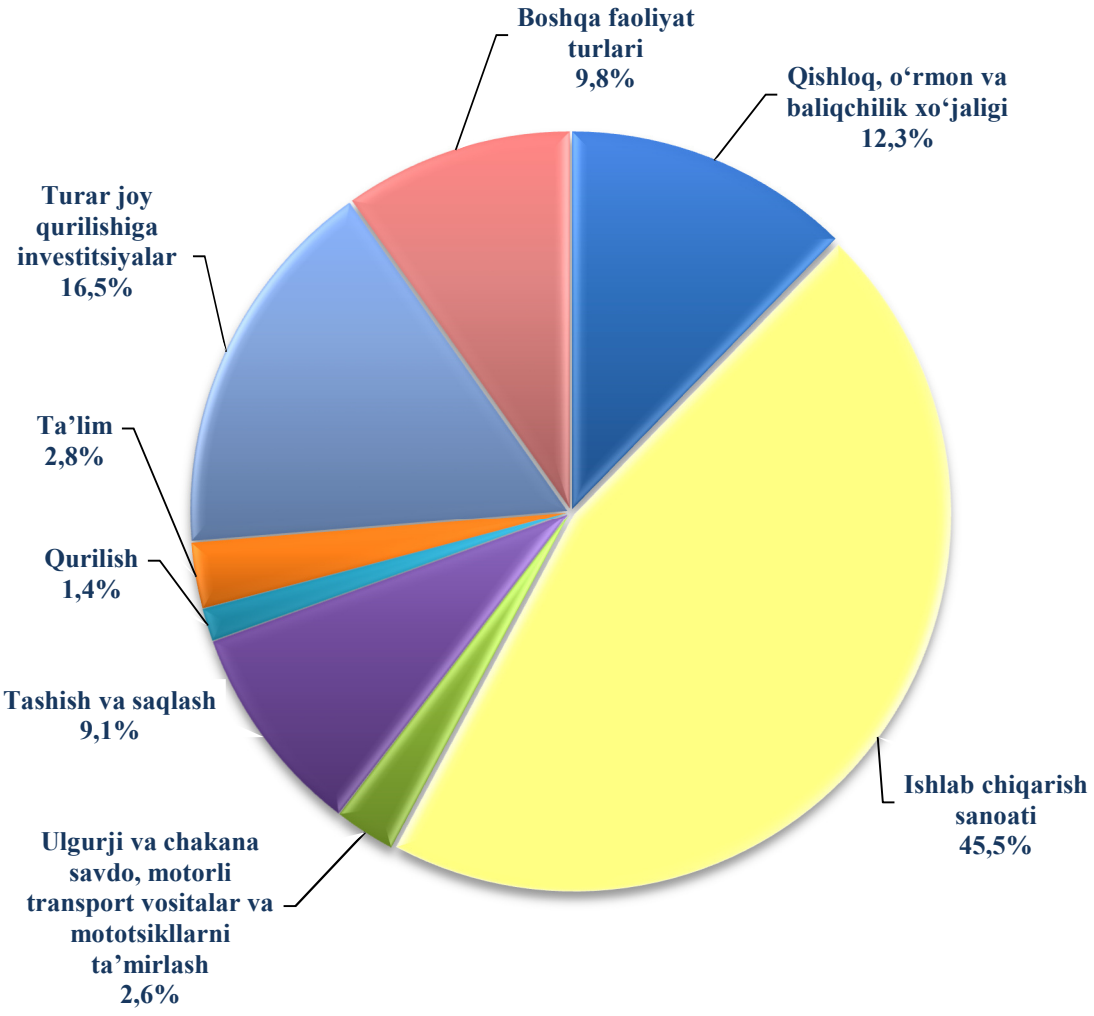

Asosiy kapitalga kiritilgan xorijiy investitsiya va kreditlar

2023- yilning yanvar–iyun oylarida 1906,5 mlrd. so‘m (dollar ekvivalentida 166,4 mln. AQSH dollar) yoki o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 162,3 % asosiy kapitalga xorijiy investitsiya va kreditlar o‘zlashtirildi.

Xorijiy investitsiya va kreditlarning eng katta ulushi Urganch shahrida (19,0 %), Xiva tumanida (18,5 %) va Shovot tumanida (9,9 %) kuzatildi.

Xorijiy investitsiyalarni o‘zlashtirish, kreditlarni qo‘shgan holda

Shahar va tumanlar nomi	*Xorijiy investitsiyalar o‘zlashtirildi, mlrd. so‘m*		*Xorijiy investitsiyalar, nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan, kreditlar*	*jamiga*	*asosiy kapitalga investitsiyalar*
Xorazm viloyati	**1906,5**	**1150,0**	**100,0**	**48,2**
shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	361,5	111,4	19,0	36,4
Xiva sh.	39,8	19,2	2,1	34,4
Bog‘ot	4,0	4,0	0,2	3,7
Gurlan	31,9	31,9	1,7	20,3
Qo‘shko‘pir	177,4	177,4	9,3	45,6
Urganch	146,2	146,2	7,7	41,9
Hazorasp	17,5	17,5	0,9	11,7
Tuproqqal‘a	160,2	160,2	8,4	64,3
Xonqa	112,8	112,8	5,9	47,3
Xiva	352,3	352,3	18,5	80,9
Shovot	189,1	-	9,9	65,4
Yangiariq	188,3	13,5	9,9	69,4
Yangibozor	125,5	3,6	6,6	60,3

Viloyatda xorijiy investitsiya va kreditlarning jami asosiy kapitalga o‘zlashtirilgan investitsiyalardagi ulushi 48,2 % ni tashkil qildi. Eng ko‘p ulushlar Xiva tumani (80,9 %), Yangiariq tumaniga (69,4 %), Shovot tumani (65,4 %), Tuproqqala tumani (64,3 %) va Yangibozor tumani (60,3 %)ga to‘g‘ri keladi. Eng kam ulush Bog‘ot tumani (3,7 %), Xazorasp tumani (11,7 %) va Gurlan tumanlariga (20,3 %) to‘g‘ri kelmoqda.

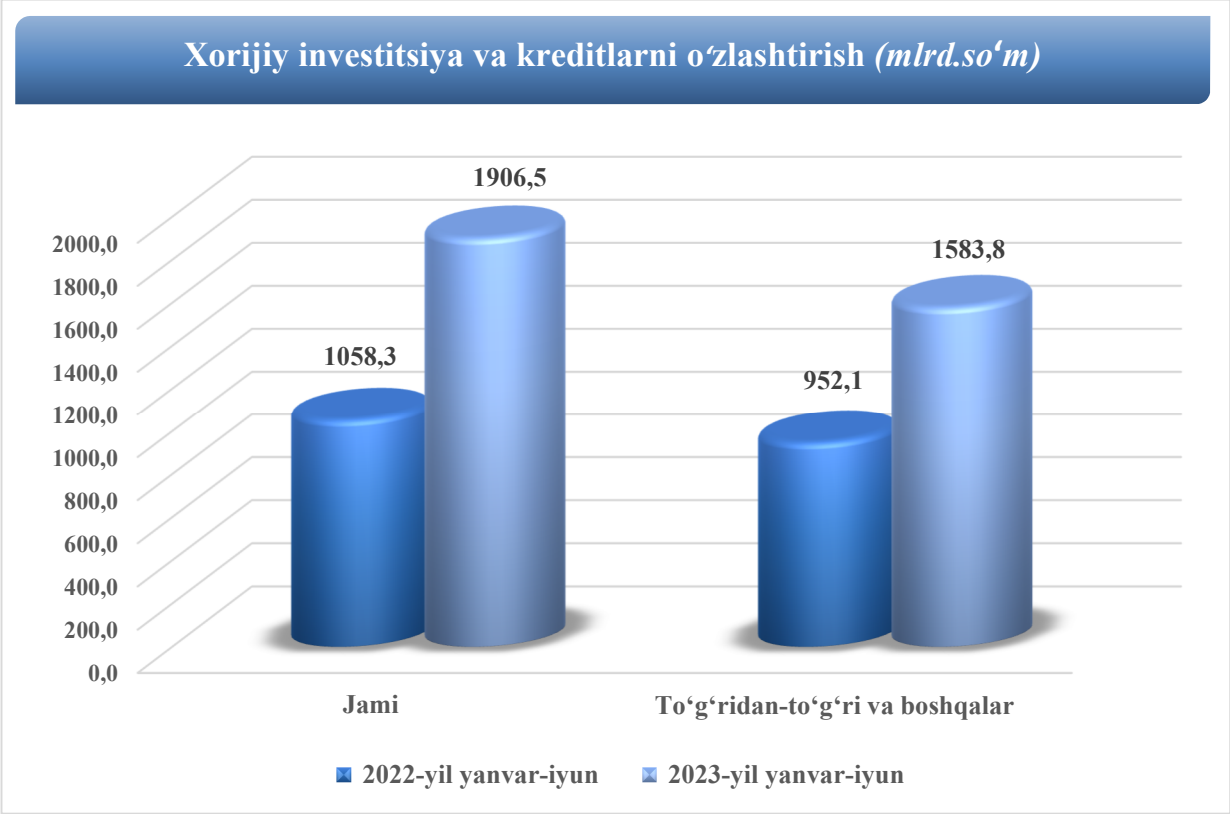

Jami o‘zlashtirilgan xorijiy investitsiya va kreditlar umumiy hajmiga nisbatan O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy kreditlar 16,9 % yoki 322,7 mlrd so‘mni, xorijiy investitsiya va kreditlar – 48,2 % yoki 1906,5 mlrd so‘mni, shundan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya 755,1 mlrd so‘mni tashkil qildi.

Ijtimoiy soha obyektlarini qurish

2023- yil yanvar-iyun oylarida umumiy maydoni 495,8 ming kv.m. bo‘lgan 1741 ta (2022- yilning yanvar- iyunga nisbatan 120,9 %) shu jumladan qishloq joylarida 410,6 ming kv.m. (110,6 %) uy-joy foydalanishga topshirildi. Turar joy qurilishiga o‘zlashtirilgan investitsiyalar 596,1 mlrd. so‘mni yoki jami investitsiyalardagi ulushi 15,1 % ni tashkil qildi.

2023- yil yanvar – iyun oylarida ishga tushirilgan turar joylar

Shahar va tumanlar nomi	*Barcha moliyalashtirish hisobidan:*			
	Ishga tushirildi		*Ulardan yakka tartibdagi turar joylar*	
	ming kv.metr	*2022- yil mos davriga nisbatan % da*	*ming kv.metr*	*2022- yil mos davriga nisbatan % da*
Xorazm viloyati	**495,8**	**120,9**	**495,8**	**120,9**
Shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	69,7	263,6	69,7	263,6
Xiva sh.	15,5	125,0	15,5	125,0
Bog‘ot	33,8	100,8	33,8	100,8
Gurlan	32,2	111,3	32,2	111,3
Qo‘shko‘pir	29,7	82,6	29,7	82,6
Urganch	93,0	206,1	93,0	206,1
Hazorasp	40,5	152,3	40,5	152,3
Tuproqqal‘a	20,7	208,9	20,7	208,9
Xonqa	30,0	74,2	30,0	74,2
Xiva	30,7	70,2	30,7	70,2
Shovot	35,8	123,6	35,8	123,6
Yangiariq	33,9	92,9	33,9	92,9
Yangibozor	30,3	72,7	30,3	72,7

Yangi qurilish va rekonstruksiya hisobiga turar joylar va ijtimoiy obyektlarni ishga tushirish

	Barcha moliyalashtirish hisobidan:			
	Ishga tushirildi		*2022- yilning mos davriga nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan qishloq joylardi*	*Jami*	*shu jumladan qishloq joylardi*
Turar joylar umumiy maydoni, ming kv.metr	**495,8**	**410,6**	**120,9**	**110,6**
ulardan:				
yakka tartibdagi turar joylar	495,8	410,6	120,9	110,6
Namunaviy loyihalar asosida qurilgan yakka tartibdagi turar joylar	-	-	x	x
Poliklinikalar (QVPlarni qo‘shgan holda), qatnov	-	-	-	-
Umumta‘lim va ixtisoslashtirilgan maktablar, o‘quvchi o‘rni	-	-	x	x
Suv tarmog‘i, km	171,9	163,2	0,0	0,0
Gaz tarmog‘i, km	-	-	-	-

Ichimlik suvi tarmoqlari qurilishiga 2023- yilning yanvar-iyun oylarida 51,4 mlrd. so‘m investitsiya o‘zlashtirildi.

Gaz tarmoqlari qurilishiga 2023- yilning yanvar- iyun oylarida investitsiya mablag‘lari o‘zlashtirilmagan.

Qurilish ishlari

2023- yil yanvar- iyun oylarida 2482,0 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari bajarilib, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 107,0 % ni tashkil etdi.

Shahar va tumanlar kesimida qurilish ishlari o‘sish sur‘ati

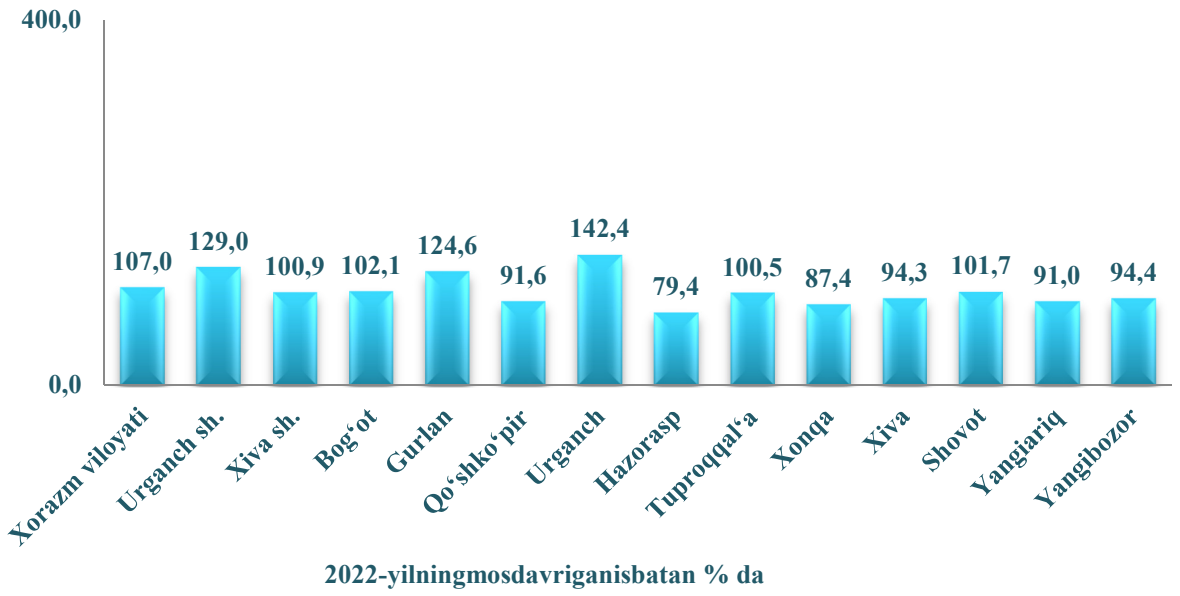

Qurilish ishlari bo‘yicha yuqori o‘sish sur‘atlari quyidagi shahar va tumanlarda: Urganch tumani 142,4 %, Gurlan tumani 124,6 % va Urganch shahrida 129,0 % o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga qurilish ishlari hajmi (ming so‘mda)

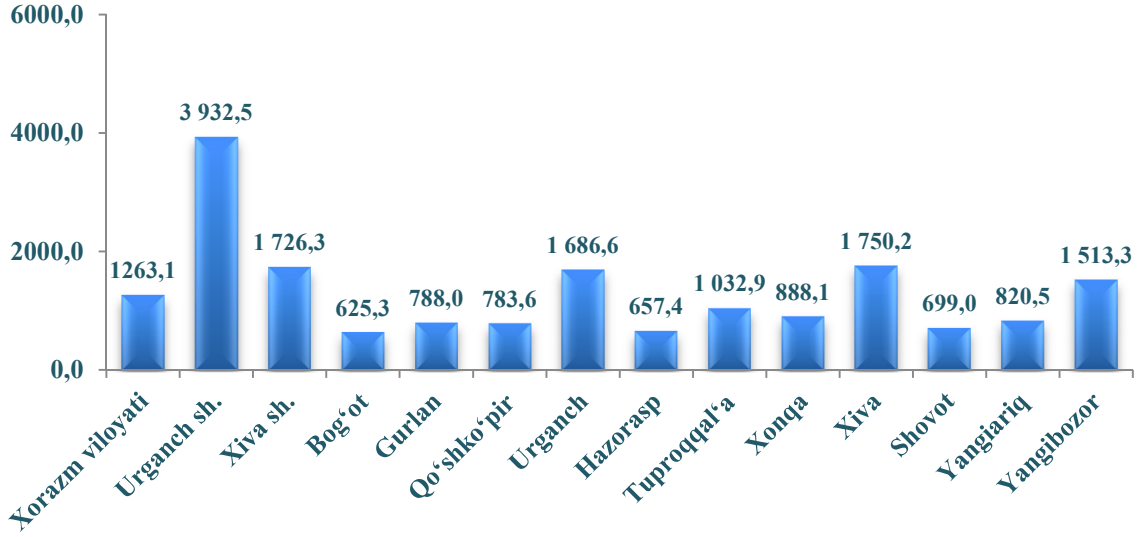

Mulkchilik shakllari bo‘yicha qurilish ishlari tarkibi

	yanvar–iyun	
	2022- y.	*2023- y.*
Qurilish ishlari, *mlrd. so‘m*	2055,0	2482,0
shu jumladan:		
davlat	116,4	150,1
nodavlat	1938,6	2331,9

Nodavlat mulkchilik shaklidagi tashkilotlar tomonidan 2331,9 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari amalga oshirilib, jami qurilish ishlari hajmidagi ulushi 94,0 % ni (2022- yil yanvar-iyuniga nisbatan o‘sish sur‘ati 106,6 %) tashkil qildi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m*)

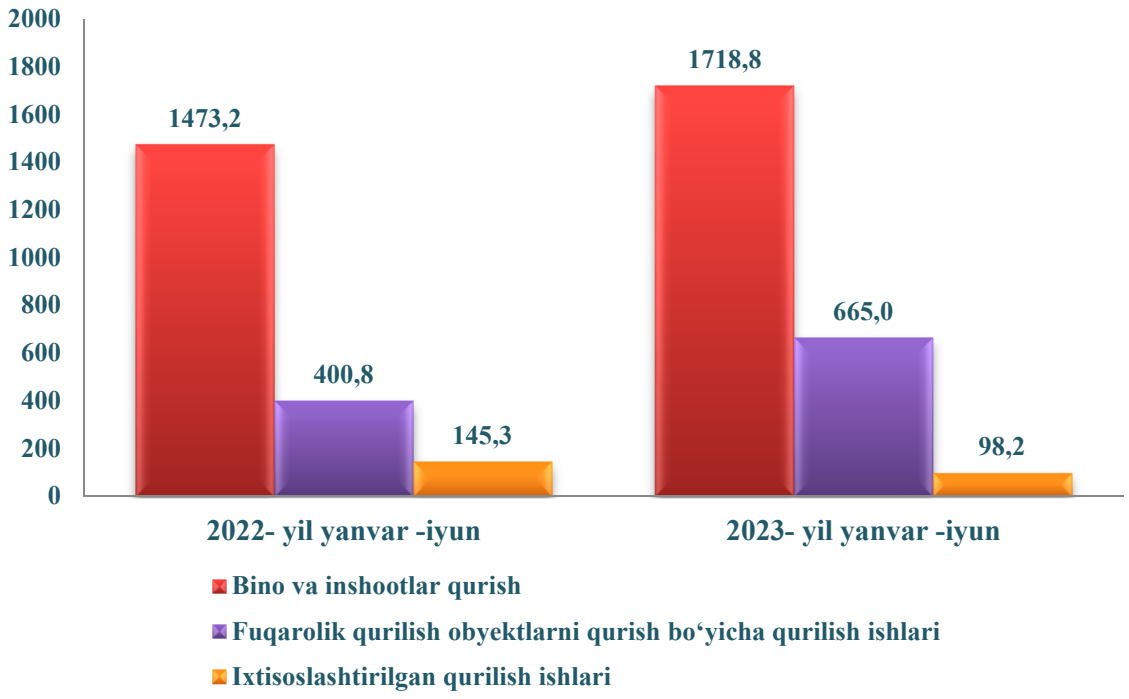

Qurilish ishlari umumiy hajmining 69,2 %i binolar va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish ishlari, 26,8 %i fuqarolik qurilishi obyektlarini qurish bo‘yicha qurilish ishlari va 4,0 %i ixtisoslashtirilgan qurilish ishlariga to‘g‘ri keldi. Shu jumladan, umumiy hajmdan 74,8 %i yangi qurilish, rekonstruksiya, kengaytirish, texnik qayta qurollantirish hajmiga to‘g‘ri keladi.

Hududlar kesimida qurilish ishlari mulkchilik shakllari bo‘yicha

Shahar va tumanlar nomi	*Jami, mlrd.so‘m*	*shu jumladan mulkchilik shakllari bo‘yicha, jami hajmga nisbatan % da*	
		davlat	*nodavlat*
Xorazm viloyati	**2482,0**	**6,0**	**94,0**
Urganch sh.	593,0	11,7	88,3
Xiva sh.	168,0	1,6	98,4
tumanlar:			
Bog‘ot	108,4	0,0	100,0
Gurlan	122,1	0,0	100,0
Qo‘shko‘pir	140,6	6,1	93,9
Urganch	354,4	6,4	93,6
Hazorasp	133,4	5,1	94,9
Tuproqqal‘a	60,1	12,6	87,4
Xonqa	173,6	4,2	95,8
Xiva	266,7	4,3	95,7
Shovot	124,1	3,4	96,6
Yangiariq	99,5	3,9	96,1
Yangibozor	138,0	4,3	95,7

Shahar va tumanlar kesimida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m)*

	Qurilish ishlari, xizmatlar jami	*shu jumladan iqtisodiy faoliyat turlari:*		
		Bino va inshootlar qurilishi	*Fuqarolik qurilishi obyektlari*	*Ixtisos-lashtirilgan qurilish ishlari*
Xorazm viloyati	**2482,0**	**1718,8**	**665,0**	**98,2**
Urganch sh.	593,0	352,9	209,8	30,3
Xiva sh.	168,0	113,7	51,4	2,8
tumanlar:				
Bog‘ot	108,4	77,9	28,1	2,4
Gurlan	122,1	94,2	13,5	14,4
Qo‘shko‘pir	140,6	97,2	42,3	1,0
Urganch	354,4	223,1	114,6	16,7
Hazorasp	133,4	105,0	19,5	8,9
Tuproqqal’a	60,1	47,8	10,7	1,6
Xonqa	173,6	106,4	57,7	9,5
Xiva	266,7	180,8	82,4	3,6
Shovot	124,1	113,0	5,1	6,0
Yangiariq	99,5	90,8	8,1	0,6
Yangibozor	138,0	116,0	21,6	0,5

Viloyatda bajarilgan qurilish ishlarining iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy qismi bino va inshootlar qurilishi (1718,8 mlrd. so‘m) ga to‘g‘ri kelib, viloyat umumiy hajmida 69,3 %ni tashkil qildi. Shu bilan birga, fuqarolik qurilishi (665,0 mlrd. so‘m) ob’ektlari bo‘yicha bajarilgan qurilish ishlari viloyat umumiy hajmining 26,8 %ni hamda ixtisoslashtirilgan qurilish (98,2 mlrd. so‘m) ishlari 4,0 % ni tashkil etdi.

Statistik ko‘rsatkichlarga izohlar

Nomoliyaviy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar – bu real mablag‘larni yaratishga yo‘naltirilgan investitsiyalar bo‘lib, quyidagilarni o‘z ichiga oladi: asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar, kapital ta‘mirlashga xarajatlar, nomoddiy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar (patentlar, litsenziyalar, dasturiy mahsulotlar, er maydonlaridan va tabiiy resurslardan foydalanish huquqlari va boshqalar).

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarga - barcha turdagi qurilish ishlariga qilingan xarajatlar; asbob-uskunalarni montaj qilish bo‘yicha xarajatlar; mashina, asbob-uskunalar (montaj talab etiladigan va talab etilmaydigan), transport vositalari, jihoz va xo‘jalik inventarini sotib olish; boshqa kapital ishlar va xarajatlar kiradi. Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmlari to‘g‘risidagi ma‘lumotlar, ilgari boshqa tashkilotlarning asosiy fondlarida hisobga olingan asbob-uskunalar, binolar va inshootlar (yoki ularning ehtiyot qismlari)ni sotib olishga qilingan xarajatlarsiz keltirilgan.

Chet el investitsiyalari – asosan kelgusida foyda olish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi hududidagi korxona va tashkilotlarga kiritilgan chet el kapitali.

Investorlar – yuridik va jismoniy shaxslar bo‘lib, qarorlarni qabul qiluvchi va o‘z mablag‘lari, qarz mablag‘lari yoki jalb qilingan mablag‘larni investitsiya ko‘rinishida investitsion loyihalarga kiritishni amalga oshiruvchi hamda ulardan maqsadli foydalanilishini ta‘minlab beruvchi investitsion faoliyat sub‘ektlari hisoblanadi.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar – bu korxonaga to‘liq egalik qiluvchi yoki korxona aksionerlik kapitalining 10 foizidan kam bo‘lmagan qismini nazorat qiluvchi, ya‘ni korxonani boshqarishda ishtirok etish huquqigi ega bo‘lgan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investor yuridik yoki jismoniy shaxs tomonidan kiritilgan investitsiyalar.

Buyurtmachilar – investitsion jarayonning qatnashchilari. Buyurtmachi sifatida investorning o‘zi, shuningdek investor tomonidan amaldagi korxonalarni, binolarni, inshootlarni yangi qurilishi, qayta ta‘mirlash, kengaytirish va texnik qayta qurollantirishni amalga oshirishlari uchun vakil etib tayinlangan jismoniy va yuridik shaxslar faoliyat ko‘rsatishlari mumkin. SHu bilan birga buyurtmachi investitsion jarayon qatnashchilarining tadbirkorlik va boshqa faoliyatiga, agarda ular orasidagi shartnomada nazarda tutilmagan bo‘lsa aralashmasliklari lozim.

Pudratchi – kapital qurilish uchun pudrat shartnomasi asosida bino va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish-montaj, qayta ta‘mirlash, kapital ta‘mirlash hamda texnologik va boshqa uskunalarni montaj qilish, sozlash va boshqa pudrat ishlarini bajarish bilan shug‘ullanadi.